

Svenska Livräddningssällskapet

Fakta om is

För många är blank is detsamma som farlig is. Men så fort det kommit lite snö på isen och några fotspår i snön tycks underlaget plötsligt betraktas som säkert! Man kan se folk åka skridskor, skidor, köra skoter och promenera på isar som de aldrig skulle drömma om att gå ut på om de kunde se vad som dolde sig under snötäcket.

Den som har erfarenhet av is testar alltid noggrant underlaget med ispik eller isbill. De vet att isen hela tiden förändras genom inverkan av väder och strömmar. Att det kan brista på hemvägen fastän det bar på utvägen.

För att man skall ge sig ut på isen skall det vara minst 10 cm Kärnis (den genomskinliga, hårda isen).

Färgen på isen Svenska Livräddningssällskapet

Mörkare färg tyder oftast på tunnare is, ljusare färg kan tyda på snöis (som är mindre bärkraftig än kärnis). Snö på isen isolerar, ligger det snö på isen skall man hålla utkik efter **gråa stöpfläckor vilket tyder på underfrätning, tjockare drivor måste alltid undersökas**, under dem kan isen vara näst intill helt bortsmält.

Använd hörseln, om man åker skridskor, stampar el. slår på söt kärnis som är ca 1 decimeter tjock så hörs en klingande ton, stiger tonhöjden är det ett tecken på att isen blivit tunnare. På saltisen hörs ett knastrande, sprakande ljud som blir alltmer intensivt ju tunnare isen är.

Vårisar

Vårisar är mycket förrådiska. De fräts på ovansidan av värme och sol, samtidigt som de utsätts för en kraftig frätning på undersidan, där det tidigare kompakta islagret delas upp i alltmer friliggande pelare. Därför tränger det upp vatten ur ett pikhål redan innan man slagit igenom isen. Andra tecken på försvagning är att ytan mörknar och får allt större porer som efterhand växer till öppna hål. Vårisarna fryser ofta ihop under nattkylan, och blir stadig under morgontimmarna. Men det kan räcka med ett par timmars dagsmeja för att isen skall bli porös och farlig igen

Isens bärighet

Hur bedömer man isens bärighet?

Man använder sig av en ispik, ett kraftigt lodrätt slag med piken. Tränger det inte upp något vatten ur hålet kan man våga tro att isen håller att gå på för en vuxen person av normalvikt. (se mer under Utrustning).

Faror på isen

Exempel på områden där det kan vara tunnare is är; där vattnet under är i rörelse, där något isolerar, leder värme etc.

"Vass, råk, brygga, bro, udde, avlopp, utlopp, inlopp, sund, grund, vindbrunn". Vid dessa platser skall man vara extra uppmärksam.

Med farten ökar faran

Skridskoåkaren färdas långa sträckor och måste ofta välja de tunnare, senare lagda isarna för att hitta snöfria och åkbara områden.

"Med farten ökar faran", dvs farten gör att man kan komma långt ut på svag is innan den brister. Vilket innebär att man kan få svårt att ta sig tillbaka till is som håller att ta sig upp på.

Isseglarna, isjakter, skridskoseglarna och skoteråkarna kan komma upp i höga hastigheter. Dessa hinner troligtvis ännu längre ut på tunnare is innan den brister.

För skidåkarna och sparkåkarna är det inte farten som är det stora problemet. Här är faran att vikten är fördelad över ett större område. Skidorna och sparkens medar fördelar ut vikten över en större yta, vilket gör att man kan åka på is som skulle brista för en gående person. Risker är stor att man inte märker att man kommer ut på ett område med tunnare is. Skulle isen brista, kan man befinna sig långt bort ifrån is som håller att ta sig upp på. För skidåkarna tillkommer även problemet att få av sig skidorna när man ligger i en vak.

För gående är risken inte lika stor att komma långt ut på den svaga isen. Om det brister är det oftast inte så långt tillbaka till bärig is.

Fiskare brukar ofta dröja sig kvar ute på vårarna och får då problem att ta sig tillbaka eftersom solen och värmen gör att isen närmast land smälter under dagen.

När det brister kommer det alltid som en överraskning. Det är ju ingen som självmant ger sig ut på ett område med för svag is. Därför måste man alltid vara utrustad med isdubbar och flythjälp och dessutom ha sällskap av minst en vuxen person utrustad med räddningslina.